

Datum: 2019-04-18

Regeringskansliet
Utrikesdepartementet
103 39 STOCKHOLM

Ert diarienummer:
UD2019/00979/NIS

Ert tjänsteställe:
Regeringskansliet, UD
Ministerråd Martin Rahm

Vårt remissvar lämnat till er per:
ud.remissvar[a]regeringskansliet.se,
martin.rahm[a]gov.se samt *ud-nis[a]gov.se*

Vårt tjänsteställe:
Sveavägen 68
111 34 Stockholm

Remissvar i anledning av *Utredningen av konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen om förbud mot kärnvapen*

Allmänt sammanfattande

Olof Palmes Internationella Center (Palmecentret), Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU), Socialdemokratiska studentförbundet (S-Studenterna), Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund (S-kvinnor), Socialdemokrater för tro och solidaritet och HBT-Socialdemokrater Sverige (HBT-S) har tagit del av utredningen av konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen om förbud mot kärnvapen.

Konsekvenserna av ett eventuellt tillträde skulle enligt regeringens direktiv analyseras främst avseende svensk nedrustnings- och ickespridningspolitik samt konventionens direkta och indirekta relation till andra relevanta konventioner och avtal. Vidare innebar direktiven att se över konsekvenser för Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten och vilka eventuella behov av anpassningar av svensk rätt och riktlinjer som konventionen skulle ge upphov till.

Inledningsvis anser vi att utredningen på ett flertal punkter presenterar bristfälliga analyser och svagt underbyggda argument. Vi menar också att utredningen obalanserat väger negativa visavi positiva konsekvenser av ett svenskt tillträde samt att direktiven till viss del frångåtts. Det är bland annat på grund av detta som vi anser att utredningen *inte* bör ligga till grund för ett beslut om huruvida Sverige ska skriva under och ratificera konventionen om förbud mot kärnvapen eller inte.

Vi anser vidare att utredningen saknar en tillfredställande analys av de humanitära skadeverkningar som kärnvapen för med sig på människor och miljö. Kärnvapen är världens

mest kraftfulla massförstörelsevapen och utgör det i särklass allvarligaste militära hotet mot mänskligheten. Dessutom kan kärnvapen inte skilja civila mål från militära mål, vilket gör att i princip all användning av dem strider mot den internationella humanitära rätten.

Palmecentret, SSU, S-Studenterna, S-kvinnor, Socialdemokrater för tro och solidaritet och HBT-S menar med enfaset att det humanitära perspektivet samt Sveriges långa tradition av oförtröttligt arbete för av- och nedrustning måste ligga till grund för beslutet om ett svenskt tillträde till konventionen och att otillräcklig hänsyn till detta tas i utredningen.

Sverige i världen

Konventionen har som sitt primära syfte att stimulera nedrustningsprocessen och agera normbildande i frågan om legitimitet för kärnvapen. Huvudsyftet är inte att eliminera kärnvapen per omedelbart. Något endast utredaren verkar tolka det som, när utredaren ifrågasätter hur en sådan samordning skulle ske då sannolikheten att några av de åtta kärnvapenstaterna ansluter sig till konventionen är försvinnande liten.

Svenska läkare mot kärnvapen (SLMK) och Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet (IKFF) har i sin gedigna skuggutredning *I skuggan av makten: Skuggutredning till 'Utredning av konsekvenserna av ett svenskt tillträde till kärnvapenförbudskonventionen'* (2018) bland annat slagit fast att såvida Sverige inte ämnar bli en kärnvapenstat så föreligger inga juridiska hinder för ett svenskt undertecknande.

Utredningen tar ingen notis vid detta och undviker också att väga in internationellt rättsliga och humanitära perspektiv där sådana bör vägas in. Däremot uppehåller sig utredaren vid att göra analyser av eventuella handels- och näringspolitiska konsekvenser. Analyser som i sak frångår direktiven utredningen givits av regeringen.

Föreställningen om hur Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten skulle komma att ta skada vid ett undertecknande är annars det som utredningen allra tydligast fokuserar på. Här upplever vi i vår läsning av utredningen, som nämnts ovan, en obalans mellan negativa och positiva aspekter.

En centralt bristande punkt i utredningens analys av konsekvenser vid ett eventuellt tillträde är den om att ett sådant tillträde skulle strida mot ett eventuellt framtida svenskt medlemskap i NATO. En bristande punkt då det å det första inte var en del av regeringens direktiv, å det andra då det motsätter sig det regeringsbeslut som lyder att Sverige inte ska ingå medlemskap i NATO.

Sverige ämnar inte bli en kärnvapenstat, inte heller ämnar Sverige ingå medlemskap i NATO, varför vi finner en konsekvensanalys av sådana scenarion som oväsentlig.

Till exempel görs ingen analys av NATO:s och dess medlemsländers *egna* intressen av samarbeten med Sverige, alldeles oavsett ett svenskt undertecknande. Strategiska intressen som i dagsläget är allmänt kända.

Sverige har – med eller utan NATO – samverkan (såsom övningar) med flertalet länder, inte minst i svenskt närområde, däribland Finland och Norge. Det är med all tydlighet samverkan som inte innefattar och inte ska innefatta kärnvapen framgent.

Vi har till dags dato inte tagit del av några övertygande argument för att försvars- och säkerhetspolitiska konsekvenser på något märkbart vis skulle drabba ett land som Sverige vid ett undertecknande.

En hållning vi delar med bland annat NATO:s biträdande överbefälhavare, general sir James Rupert Everard, som på en fråga som ställdes i Europaparlamentet rörande hur eventuella konsekvenser vid ett svenskt undertecknande skulle drabba den pågående samverkan som finns mellan Sverige och NATO, svarade följande:

Jag tror att vår plan för att ytterligare utveckla vår förståelse för varandra och vår kommunikation är mycket bra. Inom min verksamhet finns det ingen koppling mellan vad vi gör [...] och ratificeringen av någon konvention om kärnvapen. Så jag är förvånad över detta eftersom jag aldrig har hört det nämnas [...].¹

Utredningen gör heller ingen analys av de länder som hittills skrivit under, och de uteblivna konsekvenser detta inneburit för dem. Länder som delar Sveriges långa tradition – och som Sverige precis som flertalet NATO-länder haft goda relationer med – kring freds-, av- och nedrustningsfrågor. Exempelvis Österrike, Sydafrika och Nya Zeeland.

Även de som haft direkta militära samarbeten med USA och Nato-länderna, som skrivit på och ratificerat, och sedan inte upplevt några säkerhetspolitiska konsekvenser som en direkt följd av detta utelämnas. Exempelvis Thailand och Filippinerna.

Vissa alliansfria stater med lång tradition av att ta ställning i fred och nedrustning har agerat förebild för andra stater. Sverige är en av dem, Schweiz en annan. I Schweiz har dess parlament uppmanat sin regering att påskynda undertecknandet och bereda för ett ratificerande av konventionen. Ett svenskt undertecknande skulle således ge en tydlig signal till andra stater som antagit en tvekande ställning till sitt eget undertecknande. Ett svenskt avsteg skulle i omvärldens ögon ses på med förvåning och som ett brott mot Sveriges långa tradition av ned- och avrustningspolitik och diplomati.

Sverige och den svenska allmänheten

Folkopinionen i vårt land har även den talat sitt tydliga språk. Palmecentret har 2017 samt 2018 av Kantar Sifo beställt riksrepresentativt säkerställda opinionsundersökningar om det svenska folkets åsikt kring ett förbud mot kärnvapen och huruvida Sverige bör underteckna ett sådant. Oavsett kön, ålder, demografi eller upplevd politisk hemvist anser en överväldigande majoritet att ja, det bör finnas ett förbud mot kärnvapen och ja, Sverige bör underteckna ett sådant förbud. 2017 anser 86 procent och 2018 85 procent av befolkningen att Sverige bör underteckna förbudet mot kärnvapen.

Så alldeles oavsett hur gammal svensken är eller var hen bor, arbetar med eller röstar på så vore allt annat än ett svenskt undertecknande ett svek mot befolkningen. Alla riksdagens politiska partier är trots detta inte överens om att ett svenskt undertecknande är den lämpligaste vägen framåt.

Konventionen är, och på denna punkt är vi beredda att hålla med utredaren, i dess minsta detalj inte ett perfekt avtal. Det finns formuleringar som behöver förstärkas och som inbjuder till en för vid tolkning. Exempelvis hur konventionen om förbud mot kärnvapen förhåller sig till ickespridningsfördraget NPT, där detta med större tydlighet borde klargöras. Men till

skillnad från utredarens åsikt är det vår samlade åsikt att Sverige som stat gör större nytta om möjlighet finns att påverka konventionens framtida förbättring.

Den svenska arbetarrörelsen

Sverige har i allmänhet en lång tradition av att inom Förenta nationerna (FN) och i andra internationella multi- och bilaterala sammanhang verka för fred, frihet och en värld fri från kärnvapen. Sverige har en stor expertis och gott rykte inom ickespridnings- och nedrustningspolitik och diplomati i dessa internationella och mellanstatliga sammanhang. Det samma kan sägas om den svenska arbetarrörelsen i synnerhet. Att inte skriva under konventionen skulle innebära att bryta med den svenska linjen och denna tradition.

I Sverige, i FN och världen har svenska socialdemokrater som Alva Myrdal, Inga Thorson, Maj-Britt Theorin, Olof Palme, Ingvar Carlsson, Anna Lindh och vår nuvarande utrikesminister, Margot Wallström, inte bara med mod och politisk övertygelse burit fram freds- och nedrustningsfrågan – de har samlat den folkrörelse som i sin tur burit fram dem, med gemensam övertygelse om en värld byggd på fred och frihet.

I ett partikongressbeslut 2013 slår Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (SAP; Socialdemokraterna; S) fast att Socialdemokraterna ska verka för instiftandet av en internationell konvention som förbjuder kärnvapen. Något som den svenska FN-delegationen, som under en socialdemokratiskt ledd regering 2017 röstade för instiftandet av en sådan konvention, lyckades med. Att stanna vid detta åstadkommande vore att kapitulera inte enbart till följd av en delseger, det vore ett svek mot intentionen och viljan bakom kongressens beslut.

Trots att en socialdemokratiskt ledd regering inte på ett tydligare sätt lyckats adressera frågan under den förra mandatperioden, ser vi med tillförsikt fram emot att man lyckas återhämta nu under återstoden av den innestående mandatperioden. I det att man tar remissvarens hållning i beaktande samt i det att man inte ser den bristfälliga utredningen som vägledande.

Slutsats

Vi finner utredningen att vara bristfällig, obalanserad och tondöv inför de direktiv som givits av regeringen. Vi anser att regeringen *inte* bör pröva framtiden för denna fråga baserat på utredningen samt att regeringen bör *hedra* den långa svenska tradition av tydligt internationellt ställningstagande i frågor som rör av- och nedrustning, fred och frihet.

1. Sir James Rupert Everards citat, i original: *I think the plan of action to develop our better understanding of each other, our communications ability is very good. In my space there is no connection between what we are doing there, and the ratification on any treaty on nuclear weapons so I'm surprised by that [...] because I've never seen it mentioned [...].*

Källa: <http://www.europarl.europa.eu/ep-live/en/committees/video?event=20190219-1430-COMMITTEE-SEDE> (Hämtad 2019-04-11).

Den 18 april 2019 beslutat att framföras av:

Anna Sundström,
Olof Palmes Internationella Center

Philip Botström,
Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund

Nasra Ali,
Socialdemokratiska studentförbundet

Carina Ohlsson,
Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund

Ulf Bjereld,
Socialdemokrater för tro och solidaritet

Sören Juvas,
HBT-Socialdemokrater Sverige